

Notes

Víctimes sabadellenques de la deportació als camps nazis. Addenda

Josep M. Benaül Berenguer / Antonio Onetti Vera / Jordi Torruella Llopart

192

En el darrer número de la revista *Arraona*, i dins del dossier dedicat a l'exili, vam publicar una recerca que pretenia unificar en un sol document els noms de tots els sabadellenques que van patir la deportació als camps nazis. Aquesta tasca es va realitzar a partir de dues fonts bibliogràfiques: d'una banda, l'aportada per Montserrat Roig i per Benito Bermejo i Sandra Checa i, d'altra banda, una de documental, una llista proporcionada per Josep Bailina Sibila, antic deportat, a l'historiador Andreu Castells.¹ La metodologia emprada i les fonts documentals ja les vam explicar en aquell número. En aquesta addenda tan sols volem afegir algunes noves dades que no vam ser a temps d'incorporar en el seu moment. I és que la recerca s'allargà en el temps de manera que pràcticament va arribar a un punt en què coincidí amb la maquetació de la revista, de manera que la correcció de galerades era aprofitada no sols per corregir qüestions formals, sinó també per introduir nous continguts. Com és lògic, tot això tenia un límit, per això podem dir que en el mateix moment de publicar-se la revista el nostre article no recollia tot el fruit de la investigació. Al

marge d'alguns detalls, el més important és que havíem identificat noves víctimes que no vam poder ser a temps d'incloure a l'article.

Amb aquesta addenda volem corregir aquestes omissions, tot afegint a la llista de víctimes quatre persones més, una de les quals supervivent, i ampliar o corregir algunes de les dades ja publicades. Amb els noms que afegim a continuació, el nombre de persones identificades és de 61, 50 dels quals situem com a residents a Sabadell l'any 1936, mentre que la resta o bé hi havien nascut o hi havien emigrat o bé tenien relació amb la ciutat perquè hi vivia un familiar proper.

Tres de les quatre persones que completen la tràgica llista foren identificades com a sabadellenques a partir de la combinació de dues fonts: el padró d'habitants de 1940 i el llibre memorial de Bermejo i Checa.

Relació de nous deportats identificats com a sabadellenques

Amorós Maestre, Josep
Petrer (el Vinalopó Mitjà),
21-5-1888/†Gusen, 4-7-1941
Llobet, 39.

Teixidor en atur.

Esposa: Maria Poveda Belda.

Itinerari: Stalag XI-B Fallingb., Mauthausen,
Gusen.

¹ Montserrat ROIG, *Els catalans als camps nazis*, Barcelona: Edicions 62, 1992, 7 ed. Benito BERMEJO, Sandra CHECA, *Libro memorial. Españoles deportados a los campos nazis (1940-1945)*, Madrid: Ministerio de Cultura, 2006. La llista de Bailina es pot consultar a l'Arxiu Històric de Sabadell, Fons Andreu Castells (D3 1749/9).

Fotografia 1. Trobada d'escolars amb l'alcalde Esteve Relat en ocasió dels actes organitzats durant la setmana contra la blasfèmia. El nen que llegeix és Carles Retana Valls. Sabadell, octubre de 1927. Autor: Francesc Casañas Riera. (AHS).

Nota: Veí de Sabadell des de 1910. Devia emigrar en data no determinada i retornà a Sabadell l'any 1934, com a sabater procedent de Martorell. En el llibre de Montserrat Roig l'esposa consta domiciliada a Narbona (França), però a finals de 1940 ja tornava a residir a Sabadell.

Altarriba Bosoms, Celestí
Gironella (Berguedà),
14-3-1898/†Gusen, 20-7-1941
Galceran de Pinós, s/n.
Nuador.

Esposa: Montserrat Morera Llovet.
Itinerari: Stalag VII-A Moosburg, Mauthausen, Gusen.
Nota: Secretari de la Federació Local de Sindicats Únics (1937). Veí de Sabadell des de 1924. En el llibre de Montserrat Roig es referencia com a parent de contacte la seva germana Ramona, resident a Terrassa.

Ràfols Arch, Esteve
Sabadell, 28-10-1900.
Buxeda, 129.
Rajoler.

Itinerari: Stalag II-A Neubrandenburg, Mauthausen.
Nota: Veí de Sabadell des de 1930. El pare era natural de Santomera (Múrcia). En el llibre de Bermejo i Checa consta com a "Sánchez Lorden". En el llibre de Montserrat Roig consta com a "Sánchez Zorden" i l'adreça de contacte és la del seu pare, domiciliat a Barcelona. La família s'hi deuria traslladar després de 1940 perquè aquest any els pares i els germans vivien a Sabadell, al mateix carrer però al número 96. En aquest full del padró s'especifica que José Sánchez Laorden es troba en un batalló de treballadors a Alemanya.

Dades addicionals a la llista publicada a *Arraona*, 30

Alós Escartín, Pablo
Casat amb Emília Fernández Cánovas.
El 1936 la seva adreça era al carrer de Sentmenat, 144.

Capellas Fages, Joan
El juny de 2007 contactem telefònicament amb un nebot i ens explica que en Joan Capellas Fages va morir quatre o cinc mesos després de l'alliberament. Era del PSUC. Va sortir del camp molt delicat de salut i fou dut a recuperar-se a Suïssa. Quan es refeia i el traslladaven en un comboi d'un tren explica la versió que fou llançat per elements anarquistes. Li sembla que deu estar enterrat a Montpeller.

Ibáñez Solves, Agustí
Un familiar llunyà ens manifestà el 7 d'agost de 2007 que retornà a Catalunya en un estat psicològic molt precari i que fou ingressat a l'Institut Pere Mata de Reus. Va morir en aquest hospital psiquiàtric el dia 15 de febrer de 1957, poc més d'un any després d'haver-hi ingressat.

Medina Soler, Josep
Escrivent de l'estació del nord. El 1936 està de dispeser al carrer de Narcisa Freixes, 29, en qualitat de transeünt amb un any de residència. El 25 de juny de 1938 es casa amb Consol Puigpelat Vilanova.

Nieto Nieto, Serafín
La seva vinculació amb Sabadell s'ha confirmat en

localitzar una germana anomenada Trinidad, que el 1940 consta vivint al carrer de Ferran Casablanca, 71-75, en qualitat de transeünt i amb només dos mesos de residència.

Retana Valls, Carles
El juny de 2007 aconseguírem localitzar una filla d'una neboda que ens manifestà que Carles Retana Valls va morir a França vers 2002/2003 i que fou condecorat pel govern francès. ●